

ЗЕМЕЛЬНЕ, АГРАРНЕ ТА ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО

УДК 342.922:349.6:502(438)

Т. І. СУХОРЕБРА

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У ПОЛЬСЬКОМУ ПРИРОДООХОРОННОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Розглянуто законодавство Республіки Польщі 1991-2014 рр., а саме закони «Про охорону природи» (1991), «Про ліси» (1991), «Право мисливське» (1995 р.), «Про охорону тварин» (1997 р.), «Право про охорону навколишнього природного середовища» (2001), «Право водне» (2001 р.), «Про охорону природи» (2004), «Про засоби захисту рослин» (2013), що визначає адміністративну відповідальність за правопорушення у природоохоронній сфері. Охарактеризовано види адміністративних стягнень за порушення приписів природоохоронного законодавства. Зроблено висновки, що правотворчість у Польщі в сфері охорони природи мала несистемний характер. Встановлено, що найбільша кількість норм, пов'язаних з адміністративною відповідальністю, міститься у Законі «Про охорону тварин».

Ключові слова: адміністративна відповідальність, природоохоронне законодавство, види адміністративних стягнень, штрафні санкції.

Сухоребра Т. І. Административная ответственность за правонарушения в польском природоохранном законодательстве

Рассмотрено законодательство Республики Польши 1991-2014 гг., а именно законы «Об охране природы» (1991), «О лесах» (1991), «Об охотничьем промысле» (1995 г.), «Об охране животных» (1997), «Право об охране окружающей природной среды» (2001), «Право водное» (2001 г.), «Об охране природы» (2004), «О средствах защиты растений» (2013), что опре-

---

© СУХОРЕБРА Тетяна Іванівна — кандидат юридичних наук, завідувач кафедри права Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету

деляет административную ответственность за правонарушения в природоохранной сфере. Охарактеризованы виды административных взысканий за нарушение предписаний природоохранного законодательства. Сделаны выводы, что правотворчество в Польше в сфере охраны природы в разные периоды носило несистемный характер. Установлено, что наибольшее количество норм, связанных с административной ответственностью, содержится в Законе «Об охране животных».

Ключевые слова: административная ответственность, природоохранное законодательство, виды административных взысканий, штрафные санкции.

Suxorebra Tetyana. Administrative responsibility for offenses in Polish environmental legislation

The legislation of the Republic of Poland for 1991-2014 is considered, namely, the Law on the Protection of Nature (1991), On Forests (1991), On Hunting (1995), On the Protection of Animals (1997), On the Environmental Protection (2001), On Water (2001), On the Protection of Nature (2004), On Plant Protection Products [pesticides] (2013), which defines administrative liability for violations in environmental sphere. Types of administrative penalties for violation of the requirements of environmental legislation are described. Functions of state bodies authorized to monitor compliance with environmental legislation of the Republic of Poland are characterized. It is concluded that the largest amount of material related to administrative liability is contained in the Law on the Protection of Animals.

Keywords: administrative responsibility, environmental legislation, types of administrative penalties, penal sanctions.

Актуальність дослідження даної проблеми пов'язана з двома причинами. По-перше, різке збільшення правопорушень у сфері охорони природи, які включають захоплення земельних ділянок, незаконне вилучення землі із сільськогосподарського обігу, об'єктів природно-заповідного фонду, браконьєрство, знищення цінних видів флори і фауни та масові, несанкціоновані рубки лісів. По-друге, юридична відповідальність є однією з найважливіших гарантій конституційності, правопорядку та реалізації прав і свобод людини і громадянина, у тому числі й у сфері охорони природи. Дослідження питань щодо сутності правопорушень у сфері охорони природи та юридичної відповідальності за їх учинення є важливим і суттєвим не лише для юридичної науки, законотворення, а й практики правозастосу-

вання. Юридична відповідальність за порушення екологічного законодавства є складовою механізму забезпечення раціонального природокористування, відновлення екологічних об'єктів і охорони навколишнього природного середовища. Її суть полягає в тому, що особа, яка порушила законодавство про охорону навколишнього природного середовища, зобов'язана відповідати, що забезпечується примусом держави. На сьогодні у сфері охорони природи існує низка невіршених проблем, серед яких питання, пов'язані з удосконаленням діяльності спеціально уповноважених органів виконавчої влади, визначенням форм і методів охорони та використання надр, удосконаленням інституту адміністративної відповідальності. У зв'язку з необхідністю вдосконалення законодавства необхідно використати досвід Республіки Польщі, яка досягла значних успіхів у цій сфері.

Аналіз публікацій показує, що питання, пов'язані з охороною природи в Польщі, розглядалися в працях Марека Гурського, Малгожати Кавалець, Мирослава Карпюка, Данути Лебової, Анджея Ружковського, Каміли Соберай, А. Яровича-Рудольфа. Важливу роль у практичному використанні норм адміністративного права відіграв коментар до Закону «Про охорону природи», підготовлений К. Грушецьким у 2005 р., у якому розглядалися питання стосовно ознак правопорушень та видів адміністративних стягнень за їх скоєння. При цьому в сучасній науковій літературі дослідження, пов'язані з адміністративною відповідальністю, не проводились, тому це питання потребує подальшої розробки.

Викладення матеріалу дослідження необхідно розпочати з розгляду законодавчих актів, прийнятих у Республіці Польщі з 1991-го по 2014 р., які регламентують притягнення до адміністративної відповідальності за правопорушення у природоохоронній сфері. Правотворчість цієї держави мала несистемний характер з причини того, що природоохоронна політика держави в 90-х роках минулого століття не мала концепції, у рамках якої приймалися нормативно-правові акти. Норми адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері охоро-

ни природи регламентувались Законом «Про охорону природи» (Ustawa «O ochronie przyrody») від 16 листопад 1991 р., який приймався в період переходу від командно-адміністративної до ринкової системи. На підставі цього Закону були прийняті такі нормативно-правові акти: «Про ліси» («O lasach») від 28 вересня 1991 р., «Право мисливське» («Prawo łowieckie») від 13 листопада 1995 р., «Про охорону тварин» («O ochronie zwierząt») від 21 серпня 1997 р., «Право про охорону навколишнього природного середовища» («Prawo ochrony środowiska») від 27 квітня 2001 р., «Право водне» («Prawo wodne») від 18 липня 2001 р., «Про охорону природи» («O ochronie przyrody») від 16 квітня 2004 р. та «Про засоби захисту рослин» («O środkach ochrony roślin») від 8 березня 2013 р. (рис. 1).

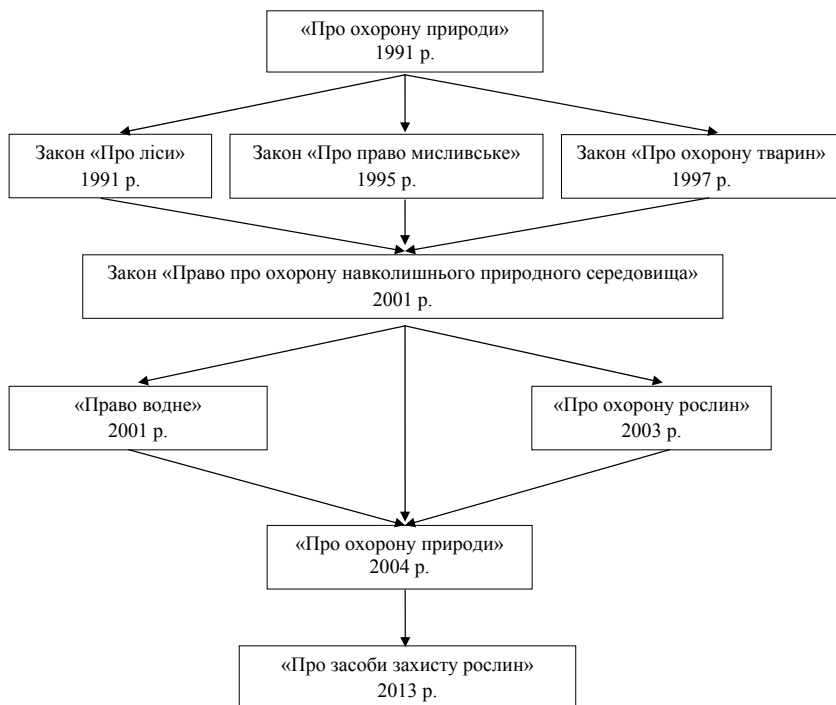

Рисунок 1

Блок-схема динаміки прийняття природоохоронних актів

Причина прийняття Закону «Про ліси» 1991 р. пов'язана з виключним значенням цього природного ресурсу, який займає дев'ять мільйонів гектарів, чи 31 % площі Польщі, найбільш залісненим є Любуське воєводство – 52 %, а найменш Лудзьке – 22 %. Згідно з цим законодавчим актом, охорону державних лісів покладено на Лісову службу, яка має право складати адміністративні протоколи за правопорушення. Як вказує М. Горський, особливістю цього Закону є введення посади Генерального директора державних лісів, який своїми наказами визначає порядок діяльності кожного з об'єктів, призначає директорів регіональної дирекції і погоджує плани використання лісів та їх відновлення¹. Повноваження цієї структури регламентує ст. 45, відповідно до якої до її компетенції віднесено: питання управління лісовим господарством; охорону лісів; боротьбу зі злочинами та правопорушеннями; визначення розмірів збитку, заподіяного лісовому господарству. Згідно із ст. 46, працівники Лісової служби при виконанні посадових повноважень мають однакові права з працівниками державних служб, які займаються правоохоронною діяльністю. Як вказується у ст. 47.1, працівники лісової охорони: проводять ідентифікацію осіб, що підозрюються у скоєнні злочину або правопорушення; знаходять свідків незаконних дій; мають право накладення і стягнення штрафів; зупиняють і оглядають транспортні засоби в лісових районах; проводять розслідування за фактами порушення законів і передають у поліцію зібрані матеріали для продовження розслідування. Згідно із ст. 66, адміністративні штрафи накладаються в разі виявлення імпорту деревної продукції, на яку поширюється ліцензія FLEGT, а розмір штрафу становить подвоєну митну вартість цих лісоматеріалів. Програма FLEGT є планом дій Європейського Союзу у сфері охорони лісів, управління і торгівлі лісовими матеріалами та в боротьбі з незаконними рубками, а також включає в себе перелік видів дерев, на які встановлюються заборони на торгівлю. До адміністративної відповідальності притягуються фізичні та юридичні особи в разі продажу ними деревини, яка підпадає під дію регламенту ЄС № 995/2010. У таких випадках

розмір штрафу складає від 200 до 20 тис. злотих. При поставках на ринок виробів з деревини, яка підпадає під регламент ЄС 995/2010, на порушників накладається штраф розміром від 20 тис. до 500 тис. злотих.

При роботі з лісовою продукцією, на яку діють заборони, встановлені правилами ЄС, компанії часто використовують процедуру зниження ризику, до якої належать: нормативний метод, створення страхових (резервних) фондів, страхування ризику, страхування процентного ризику, хеджування, яке становить собою метод зниження ризику при цінових коливаннях на лісопродукцію, та диверсифікація. З метою притягнення таких компаній до адміністративної відповідальності Закон «Про ліси» дозволяє Лісовій службі накладати на такі підприємства штраф у розмірі від 500 до 200 тис. злотих. Згідно із ст. 66 «f», право накладання адміністративних штрафів мають керівник митної служби, інспектори з охорони навколишнього середовища, посадові особи державних служб, на території яких скоїлося правопорушення. Як вказується у ст. 66 «g», адміністративний штраф стягується протягом 14 днів з дня винесення постанови, а строк позовної давності встановлюється три роки. З метою протидії правопорушенням, національна податкова адміністрація разом з головним інспектором з охорони природи постійно збирають та подають інформацію про імпорт деревини та наявність заборон Європейського парламенту на деякі її види згідно з резолюцією 995/2010 від 20 жовтня 2010 р. Проведені розрахунки показали, що Закон «Про ліси» складається з 87 745 зн., з яких нормам адміністративної відповідальності присвячено 5 974 зн., чи 6,8 % від загальної кількості знаків у акті.

У Польщі існують багатовікові традиції полювання та мисливської етики, а з 1923 р. функціонує Польський союз мисливців, на який покладено контроль за дотриманням установлених правил. З метою регулювання правовідносин у цій сфері, 13 листопада 1995 р. був прийнятий Закон «Право мисливське», до якого ввійшли норми адміністративної відповідальності за правопорушення в цій сфері. Стаття 51 встанов-

лює заборону на: полювання без необхідних документів; знищення нір і лігвищ тварин; збирання яєць, пташенят; знищення гнізд птахів; а також утримання тварин без отримання відповідного дозволу. За такі правопорушення передбачається адміністративна відповідальність у вигляді штрафу, який накладають працівники Державної мисливської служби. Як вказувалось у ст. 54, за наявності судового вироку працівники мисливської служби мають право на конфіскацію зброї, транспортних засобів, приладів, собак, які використовувались при правопорушенні, а також конфіскацію трофеїв. Згідно з ч. 2 ст. 54, право конфіскації знарядь надавалося працівникам мисливської служби за наявності правопорушень незалежно від того, кому вони належали. Проведені розрахунки показали, що Закон складається з 59 883 зн., з яких нормам адміністративної відповідальності присвячено 2 277 зн., чи 3,8 % від загальної кількості знаків у акті.

У Польщі велику увагу приділяють охороні тваринного світу, який характеризується значним різноманіттям, до якого належать: лосі, бурі ведмеді, кабани, зайці, дикі кішки, рисі, вовки, борсуки, олені, косулі, а також зубри, популяцію яких вдалося зберегти. З метою впорядкування відносин у цій сфері був прийнятий Закон «Про охорону тварин» від 21 серпня 1997 р., що встановлював права й обов'язки органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері охорони тварин, забороняв знущання над тваринами, а також установлював необхідність співпраці з громадськими та міжнародними організаціями. До змісту акта ввійшов Розділ 11 «Кримінальні положення», до якого входили норми кримінальної та адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері охорони тварин. Згідно із ст. 35, як адміністративні засоби дозволялось застосовувати конфіскацію тварин і знарядь, які використовувались при скоєнні правопорушень, а за такі дії Закон передбачав накладення штрафу в розмірі від 1 000 до 100 000 злотих. Як вказувалось у ст. 37 «д», встановлювалась адміністративна відповідальність у вигляді штрафу в разі відсутності нагляду за молодими тваринами, відсутності документації на

них та за порушення умов їх утримання. Цей акт передбачав, що після рішення суду про конфіскацію тварин їх необхідно передати громадській організації, яка має притулок для них, чи сільськогосподарському холдингу або зоопарку. При цьому така громадська організація зобов'язується укласти угоду з представниками державної або місцевої влади щодо нормального утримання тварин та готувати щорічні звіти про стан здоров'я кожної тварини. Витрати на виконання таких судових рішень з транспортування тварин, огляду їх ветеринаром, проведення лікування, передачі громадській організації несуть особи, які порушили положення цього Закону. Вибір громадської організації, яка займається прийомом тварин на утримання, здійснюють місцеві органи влади, які виносять рішення з цього питання і проводять контроль за їх виконанням.

Наступним нормативно-правовим актом, який регламентував притягнення до адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері охорони природи, став Закон «Право про охорону навколишнього природного середовища» від 27 квітня 2001 р. Особливістю цього нормативно-правового акта є встановлення адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері охорони повітря, вод, поверхні землі, надр, тваринного та рослинного світу, а також захист від шуму та електромагнітного впливу. Особливістю органів державного управління Польщі є наявність Служби національних парків, на яку покладено обов'язок їх охорони, складання каталогів таких об'єктів, планів охорони та право затримувати порушників природоохоронного законодавства на території таких об'єктів. Артикул 88 регламентує критерії якості повітря, допустимі обсяги забруднення та вказує про заборону погіршення стану повітря в національних парках, об'єктах ПЗФ та зелених зон міст і населених пунктів, селищ. Згідно з арт. 99, Закон покладає на органи державної влади обов'язок вживати заходів стосовно охорони вод, а також розробку планів її використання на основі раціонального водокористування. Як вказується в арт. 101, охорона поверхні землі має базуватися на раціональному збереженні родючості ґрунтів, якості ґрунтів та збере-

женні культурних і археологічних пам'яток. У випадках забруднення землі арт. 102 покладає на винних осіб обов'язок з рекультивациі земель та повернення їх до природного стану. Охорона від шуму проводиться шляхом введення заборон на розташування небезпечних підприємств на певній відстані від населених пунктів, лікарень, санаторіїв, домів відпочинку та рекреаційних зон. Як вказується в арт. 118, у випадках заподіяння збитків здоров'ю людей останнім дається право звертатися до суду стосовно відшкодування та сплати коштів, витрачених на лікування. Питання охорони тварин та рослин знайшли відображення в арт. 127, який вказує на необхідність збереження цілісних екосистем, охорону видів тварин та рослин від негативних впливів, а також ужиття заходів з посадки лісів, створення зелених зон навколо населених пунктів, санаторіїв, домів відпочинку, рекреаційних зон. Цей Закон складається з 300 512 зн., з яких на адміністративну відповідальність припадає 39 801 зн., чи 13,2 %.

Питання, пов'язані з водопостачанням, мають для Польщі особливе значення з причини того, що населення цієї країни складає 37 млн осіб, які мешкають у містах, містечках та населених пунктах країни. Водні ресурси республіки складаються з двох основних річок — Одра та Вісли, значної кількості невеликих водотоків, а також чотирьох тис. озер, значна частина яких розташована в регіоні Мазури. З метою правового регулювання питань, пов'язаних з використанням водних ресурсів, Сейм Польщі 18 липня 2001 р. ухвалив Закон «Право водне», який установлював засади їх раціонального та бережливого використання й охорони. До змісту Закону ввійшов Розділ 8 «Відповідальність за шкоду», який установлював адміністративну відповідальність за правопорушення в цій сфері та за збитки, заподіяні водним об'єктам. Стаття 186 регламентує необхідність компенсації збитків, заподіяних водним об'єктам, розмір яких встановлюють інспектори з охорони вод та затверджує воевода цього регіону. У випадках незгоди з розміром установленної компенсації будь-яка сторона має право подати до суду позов для прийняття остаточного рішення.

Згідно із ст. 187, підприємці мають можливість отримання компенсації від державних органів влади за збитки, заподіяні їхньому виробництву в разі невиконання захисних заходів з охорони вод. У свою чергу ст. 188 вказує на необхідність відновлення природного стану водних об'єктів, постраждалих від негативних впливів у результаті порушення пунктів цього Закону. Цей Закон складається із 180 715 зн., з них на адміністративну відповідальність припадає 1 828 зн., чи 1,01 %.

Територія Польщі відзначається наявністю значної кількості об'єктів рослинного світу, які включають у себе 5 330 видів насінневих рослин, мохів, лишайників і грибів. З метою збереження рослинного світу 18 грудня 2003 р. був прийнятий Закон «Про охорону рослин». Питання адміністративної відповідальності знайшли своє відображення в Розділі 6 «Відповідальність за порушення положення закону», який включає в себе арт. 107–108, присвячені викладу видів і форм правопорушень. Згідно з арт. 107, встановлюється адміністративна відповідальність за транспортування, переміщення, збереження шкідливих видів флори без відповідного дозволу; за перешкоду діяльності інспекції з охорони рослинного світу (п. 2); недотримання карантинних правил (п. 4); несвоєчасне надання регіональному інспекторові інформації (п. 5а) про діяльність у сфері промислової обробки рослин, рослинних продуктів чи об'єктів, заражених або підозрюваних в інвазії карантинного шкідника; неповідомлення регіональному інспекторові про факт переносу рослин, що перебувають на карантинному контролі, у навколишнє середовище; відсутність паспорта рослин. Ця стаття Закону передбачає право регіональної природоохоронної інспекції передати матеріали, що мають ознаки цих правопорушень, до прокуратури та суду з метою притягнення винних осіб до відповідальності. Наступний арт. 108 регламентує розмір штрафів у залежності від видів правопорушень, пов'язаних з порушенням цього Закону. Згідно з п. 3, встановлюється штраф 2 270 злотих за ввіз або переміщення на території Республіки Польщі рослин, рослинних продуктів, які заражені інфекцією та не пройшли карантин. Артикул 108 регламентує

нарахування відсотків на суму штрафу за затримання у сплаті штрафних санкцій. З метою отримання штрафів та процентів за прострочення платежу, Закон дозволяє органам державної природоохоронної інспекції та місцевим органам влади звертатися до органів виконавчої служби, які мусять стягнути суми заборгованості.

З метою систематизації та впорядкування нормативно-правових актів, розпоряджень міністра охорони навколишнього середовища, 16 квітня 2004 р. Сейм затвердив Закон «Про охорону природи». Як вказує польська дослідниця К. Соберай, Закон регламентує форми охорони природи, основні засади органів, які реалізують таке завдання, діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування у воєводствах та містить перелік форм охорони природи з урахуванням об'єктів програми «Natura 2000»². До змісту Закону входить Глава 11 «Кримінальні положення», яка регламентує кримінальну та адміністративну відповідальність за злочини та правопорушення, пов'язані з об'єктами природи. До змісту цієї глави входить ст. 127, яка включає перелік правопорушень, пов'язаних з цими природними об'єктами, до числа яких належать заборони на використання пам'яток природи, об'єктів ПЗФ, національних парків, заповідників. Наступна стаття, ст. 128, установлює відповідальність за порушення законів ЄС про захист деяких видів диких тварин і рослин, а також порушення правил перевезення через кордони ЄС. До змісту цих правил входить захист видів, які належать до категорій рідких або зникаючих, а також відповідальність осіб, які купують і продають такі види флори і фауни. У таких випадках ст. 129 передбачає їх конфіскацію, штраф у сумі 10 тис. злотих, які передаються до Фонду охорони навколишнього середовища того воєводства, в якому було скоєно злочин. Польське законодавство відповідно до ст. 131 установлює покарання за ведення бізнесу з торгівлі тваринами, які підлягають охороні, і за захоплення чи вбивство охоронюваних законом диких тварин, за перевезення рослин і тварин, що належать до категорії рідкісних, вимираючих видів, з об'єктів природно-заповідного фонду в природне сере-

довище, за підпали лугів, пасовищ, придорожніх рослин, очеретів, зелених зон міст. Характерною рисою польського Закону є наявність положень, спрямованих на захист прав працівників природоохоронної сфери, статус яких змінюється після набрання чинності цим актом. Стаття 160 регламентує обов'язок адміністрації протягом двох місяців з дня набрання Законом чинності запропонувати працівникам нові умови праці й оплати на наступний період. Роботодавець зобов'язаний письмово повідомити співробітника і про наслідки відмови від нової роботи і умов оплати. Важливе практичне значення має додаток до Закону, що включає в себе список 22 національних парків, території яких підлягають охороні, а держава зобов'язується виділяти кошти на працю з ними. Загальна кількість знаків цього Закону за станом на 2014 р. складає 191 228 зн., з них на питання адміністративної відповідальності припадає 5 898, чи 3 %.

Рух Польщі до європейської спільноти поставив завдання щодо гармонізації законодавства цієї країни із законодавством ЄС. Важливим кроком у цьому напрямі є питання правового регулювання охорони рослин, які знайшли своє відображення в Законі «Про способи охорони рослин» від 8 березня 2013 р. Норми адміністративної відповідальності передбачені ст. 75, згідно з якою юридичні та фізичні особи, які проводять рекламу захисту рослин, що не відповідає встановленим правилам, виплачують штраф розміром від 5 тис. до 500 тис. злотих у залежності від вартості такої продукції та ступеня розповсюдження реклами. За продаж продукту із захисту рослин без державного дозволу, розміщення інформації про нього в торгівельній мережі встановлюється штраф у розмірі 200% від вартості проданих засобів захисту рослин. У таких випадках, коли відсутня можливість отримати документацію на продукцію для захисту рослин при встановленні розміру штрафу, передбачається, що вартість одного кілограма чи літра таких матеріалів складає 1 000 злотих. Гроші, отримані за допомогою штрафних санкцій, становлять собою доход державного бюджету та зарховуються на рахунок воєводської інспекції із захисту рослин

та виробництва насіння. У випадках прострочення виплати штрафних санкцій на них накладається пеня, яка стягується Державною виконавчою службою, що їх зараховує на рахунки воєводських рослинних інспекцій. Згідно із ст. 76, штрафні санкції встановлюються за такі дії у сфері охорони рослин: здійснення діяльності в цій сфері без відповідного дозволу; проведення випробувань насіння без використання сертифікованого технічного обладнання; використання сільськогосподарської авіації без повідомлення про цей факт Державній рослинній інспекції. На додаток до цього Закон установлює штрафи за: використання недійсного чи простроченого сертифіката на продукцію; недотримання санітарних норм, пов'язаних із заборону використання засобів захисту рослин без дотримання установлених законом відстаней захисних зон поблизу населених пунктів, шкіл, лікарень, санаторіїв, дитячих майданчиків, дитячих садків.

Загальна кількість знаків цього акта складає 165 539 зн., з них на питання адміністративної відповідальності припадає 9 995 зн., чи 6 %. З метою проведення компаративного аналізу польських природоохоронних актів були зібрані матеріали стосовно кількості знаків, з яких складаються ці закони, та відносних величин, присвячених адміністративній відповідальності (табл. 1).

Таблиця 1

Кількісні показники природоохоронних актів Республіки Польща

Нормативно-правовий акт	Загальна кількість знаків	Адміністративна відповідальність	
		зн.	%
Закон «Про ліси» – 1991 р.	87 745	5 974	6,8
Закон «Право мисливське» – 1995 р.	59 883	2 277	3,8
Закон «Про охорону тварин» – 1997 р.	54 359	8 644	15,9
Закон «Право про охорону навколишнього природного середовища» – 2001 р.	300 512	39 801	13,2
Закон «Право водне» – 2001 р.	180 715	1 828	1,0

Закон «Про охорону рослин» – 2003 р.	144 076	4 258	2,9
Закон «Про охорону природи» – 2004 р.	191 228	5 898	3,0
Закон «Про засоби захисту рослин» – 2013 р.	165 539	9 995	6,0

Згідно з отриманими даними, найбільша кількість знаків припадає на Закон «Право про охорону навколишнього природного середовища» 2001 р. – 300 512 зн. в якому питанням адміністративної відповідальності присвячувалась 39 801 зн. чи 13,2 %. Найменша кількість знаків, серед розглянутих актів, припадала на Закон «Про охорону тварин» 1997 р. – 54359 зн., а нормам адміністративної відповідальності відводилось 8 644 зн. чи 15,9%. Таким чином у 8 нормативно-правових актах нормам адміністративної відповідальності відводилась кількість знаків від 15,9 % до 1 % в Законі «Право водне», що свідчить про недостатню увагу проєктантів даного акту до питань адміністративної відповідальності в сфері охорони водних об'єктів.

Отже, правотворчість у Польщі в сфері охорони природи носила несистемний характер, нормативно-правові акти, прийняті у різні історичні періоди, не охоплювали багатьох елементів природного середовища.

До змісту прийнятих нормативно-правових актів входили норми адміністративної відповідальності, які коливались від 1 % до 15,9 % та встановлювали ознаки правопорушень у сфері охорони природи. В якості покарань польські закони передбачають накладання штрафів, заборону на вивезення та ввіз до країни видів дерев, які входять до регламенту ЄС 995/2010, конфіскацію тварин та знарядь, які використовувались при скоєні правопорушень та необхідність відновлення об'єктів природи, які постраждали від негативного впливу.

1. *Górski Marek*. Prawna ochrona powierzchni ziemi i odpowiedzialność za szkody wyrządzone w powierzchni ziemi. Geologia. 2009. T. 35. Zeszyt 1. S. 15.
2. *Sobieraj Kamila*. Administrowanie formami ochrony przyrody. Roczniki Nauk Prawnych. 2013. T. XXIII, n. 4. S. 146.

Suxorebra Tetyana. Administrative responsibility for offenses in Polish environmental legislation

The article considers the content of the rules of administrative responsibility in legislative acts adopted in the Republic of Poland from 1991 to 2014, among which are the Laws «On the Protection of Nature» (1991), «On Forests» (1991), «On Hunting» (1995), «On the Protection of Animals» (1997), «On the Environmental Protection» (2001), «On Water» (2001), «On the Protection of Nature» (2004), «On Plant Protection Products [pesticides]» (2013). The content of these norms includes penal sanctions, the confiscation of instruments of offenses, the need for compensation for damage caused to natural objects and public health, and the bringing of objects that have suffered from adverse effects, to the natural state. The factors that led to the adoption of these legislative acts were identified and considered.

Functions of state bodies authorized to monitor compliance with environmental legislation of the Republic of Poland are characterized. Thus, according to the Law «On Forests», the protection of state forests was entrusted to the Forest Service, which had the right to draw up administrative protocols for offenses. The powers of this structure are regulated by Art. 45, according to which in its competence: includes: forestry management; protection of forests; the fight against crime and offenses; determining the size of the damage caused to the forestry. It has been established that the employees of the Forestry Service, while exercising their official authority, have the same rights with the employees of public services engaged in law enforcement activities.

Control over compliance with hunting rules, in accordance with the Law «On Hunting», is entrusted to the State Hunting Service. This law prohibits: hunting without the necessary documents; destruction of nests and animal slopes; collection of eggs, chicks; destruction of nesting birds; as well as the keeping of animals without obtaining appropriate permission. For such offenses, administrative liability is imposed in the form of a fine imposed by the employees of the State Hunting Service, as well as in the presence of a judicial sentence, the confiscation of weapons, vehicles, devices, dogs used during the offense, and the seizure of trophies.

According to the Law on the Protection of the Environment, the peculiarity of the public administration of Poland is the availability of the National Park Service, which is entrusted with the duty of their protection, the compilation of catalogs of such objects, plans of protection and the right to detain violators of environmental legislation in the territory of such objects According to Art. 99, the state authorities are obliged to take measures regarding the protection of waters, as well as the development of plans for its use on the basis of rational water use. As indicated in the art. 101, the protection of the surface of the earth should be based on the rational conservation of soil fertility, soil quality and the preservation of cultural and archaeological sites. In cases of land pollution art.

102 puts on the guilty parties the obligation to reclaim land and return them to a natural state. Noise protection is carried out by imposing prohibitions on the location of hazardous enterprises at a certain distance from settlements, hospitals, sanatoriums, recreation areas and recreation areas. Questions on the protection of animals and plants are reflected in the art. 127, which indicates the need to preserve integral ecosystems, protection of species of animals and plants from negative impacts, as well as taking measures for the planting of forests, creating green areas around settlements, sanatoriums, recreation centers, recreation areas.

The «Law on Water» defines the principles of rational and lean use and protection of water resources of the country. Its content includes Section 8, «Responsibility for Damages», which regulates administrative responsibility for offenses in this area and for losses caused to water objects. Issues of administrative responsibility for the elimination of damage to the plant world were reflected in Section 6 «Responsibility for violation of the law» of the Law «On the Protection of Plants», which includes art. 107-108, devoted to the presentation of types and forms of offenses. The provisions of the Law «On Nature Protection», which regulates the forms of nature protection, the basic principles of bodies that implement such a task, the activities of state authorities and local governments in voivodeships, are described, and contains a list of forms of nature conservation, taking into account the objects of the program «Natura 2000» determines the grounds for bringing administrative liability.

A characteristic feature of Polish legislation is the harmonization of its provisions with EU law by enacting the provisions related to the Natura 2000 program, FLEGT, EU Regulation 995/2010. The calculations made showed that the largest amount of material related to administrative liability was included in the content of the Law «On the Protection of Animals» in 1997.

Keywords: administrative responsibility, environmental legislation, types of administrative penalties, penal sanctions.